

Shunske Sato, viool

Shunske Sato is violist, dirigent, kamermusicus, solist en docent. Historische uitvoeringspraktijk is bepalend voor zijn muzikale identiteit. Hij dirigeert en soleert bij gespecialiseerde ensembles en symfonieorkesten over heel de wereld en leidde verschillende scenische producties. Hij is sinds 2013 hoofdvakdocent viool op de afdeling oude muziek van het Amsterdams Conservatorium. Van 2013 tot 2023 was hij artistiek leider en concertmeester van de Nederlandse Bachvereniging. Sinds 2011 werkt hij nauw samen met Concerto Köln, waar hij de laatste jaren opvallende stappen zette in de uitvoeringspraktijk van de negentiende-eeuw. Shunske leidde het Australian Brandenburg Orchestra, het Tokyo Symphony Orchestra, het Residentie Orkest, het Stavanger Symfonieorkest en het Orquestra Barocca de Sevilla. Als solist werkte hij met dirigenten als Ivor Bolton, Richard Egarr, Philippe Herreweghe, Christopher Hogwood, René Jacobs, Kent Nagano en Hidemi Suzuki. Kamermuziek speelt hij met cellist Hidemi Suzuki en pianiste Shuann Chai. Shunske sato studeerde aan de Juilliard School in New York, het Conservatoire National de Région in Parijs en de Hochschule für Musik und Theater in München.

Shuann Chai, piano

Shuann speelt solo en kamermuziek en doet dat op vroege én moderne piano's. Zo raakt ze luisteraars van vandaag met muziek uit het verleden. Recensenten complimenteren haar met haar 'sierlijke virtuositeit' en haar 'sensitieve en communicatieve spel, vol warmte en emotie'. Creatief en bevlogen zoekt Shuann altijd nieuwe vormen om haar passie voor muziek te delen. Ze werkt graag met collega musici en kunstenaars uit andere disciplines. Met ingang van september 2024 is ze hoofdvakdocent piano aan Codarts Rotterdam. Daarnaast deelt ze graag haar ervaring in lessen en masterclasses wereldwijd. Voor concerten was Shuann de afgelopen tijd onder meer te gast in Suntory Hall Music Garden series (Japan), de National Concert Hall in Taipei (Taiwan), het Festival Oude Muziek in Utrecht, de Leidse Stadsgehoorzaal, de Händel Festspiele Göttingen, het Orlando Festival en het Gloppen Musikkfest (Noorwegen). Haar solo-cd 'Extemporize' (februari 2024) met de complete Impromptus en twee vroege fuga's van Franz Schubert werd bekroond met een CHOC van Classica Magazine. Shuann studeerde zowel muziek als biologie aan Oberlin College en vervolgde haar opleiding aan het New England Conservatory in Boston.

Dit seizoen staat voor het duo in het teken van een tournee in Nederland, Duitsland en Japan ter ere van de release van 'Beethoven', hun opname van Beethovens complete violonsonates (Cobra Records, Oktober 2024).

phil.

Kleine Zaal
Do 31 okt 2024
20.00 uur

Shunske Sato, viool Shuann Chai, piano

Ludwig van Beethoven
1770-1827

Violonsonate nr. 1 in D, opus 12 nr. 1
- Allegro con brio
- Tema con Variazioni: Andante con moto
- Rondo: Allegro

Violonsonate nr. 4 in a, opus 23
- Presto
- Andante scherzoso, più Allegretto
- Allegro molto

Violonsonate nr. 8 in G, opus 30 nr. 3
- Allegro assai
- Tempo di Minuetto, ma molto moderato e grazioso
- Allegro vivace

pauze

Violonsonate nr. 6 in A, opus 30 nr. 1
- Allegro
- Adagio
- Allegretto con Variazioni

Violonsonate nr. 7 in c, opus 30 nr. 2
- Allegro con brio
- Adagio cantabile
- Scherzo: Allegro
- Finale: Allegro

Luisteraars van de optredens van de Nederlandse Bachvereniging herinneren hem als artistiek leider en concertmeester die vanaf de eerste lessenaar het ensemble aanvoerde: de Japanse violist Shunske Sato. Hier bloeit hij verrassend op in een nieuwe rol. Want samen met zijn vrouw, de Chinees-Amerikaanse pianiste Shuann Chai, buigt hij zich over een marathonproject: alle tien vioolsonates van Ludwig van Beethoven in twee concerten op 31 oktober 2024 en op 16 januari 2025 in de Kleine Zaal van de PHIL. Een kolfje naar de hand van dit talentvolle duo.

Beethoven en de viool

Wie in de literatuur leest over Ludwig van Beethoven als uitvoerend musicus krijgt meestal verhalen over zijn eigenzinnige pianospel in Wenen onder ogen. Toch was hij in zijn jonge jaren in Bonn aan het hof van de aartsbisschop-keurvorst van Keulen actief als organist én altviolist. Na zijn verhuizing naar Wenen in 1792 nam hij vioollessen bij Ignaz Schuppanzigh en ook Wenzel Krumpholtz, een lid van het Weense hoforkest. Beethovens affiniteit met de viool blijkt ook wel uit de tien vioolsonates die hij schreef. De eerste volwassen serie van drie Vioolsonates opus 12 uit 1799 droeg hij op aan Antonio Salieri, de destijds beroemde Weense hofcomponist, bij wie hij maar liefst tien jaar gratis compositie studeerde.

‘Ze begrijpen niets.’

Maar de sonates vielen niet in goede aarde bij publiek en kritiek. ‘Het valt niet te ontkennen, deze heer gaat zijn eigen weg. Maar wat is dat voor een bizarre en moeizame weg! Geleerd, geleerd, altijd maar weer geleerd, en geen natuurlijkheid, geen zangerigheid! Geen enkele melodie, alles klinkt weerbarstig, zodat men alle geduld en vreugde kwijtraakt,’ vond de Allgemeine Musikalische Zeitung. Beethoven antwoordde droog: ‘Ze begrijpen niets.’ Later zou hij de criticus uitmaken voor ‘os’.

1

Een rondo als een ‘Biergarten’

Waarom klonken Beethovens Vioolsonates opus 12 sommige tijdgenoten vreemd in de oren? Was het de grote rijkdom aan muzikale materie die hier ligt optast? Geen twee, nee, maar liefst drie thema’s klinken er in het eerste deel van Sonate opus 12 nr. 1. En het middendeel is niet driedelig symmetrisch zoals gebruikelijk (ABA), maar bestaat uit een thema met vier variaties. Het afsluitende rondo is in snelle dansante 6/8-maat, en met een thema van sprongen en arpeggio’s (gebroken akkoorden). Daarbij neemt Beethoven geen genoegen met de letterlijke herhaling van het terugkerende thema, maar levert steeds een gevarieerde versie. Vanwege die uitbundigheid en onvoorspelbaarheid had een criticus het over een ‘Biergarten’.

4

De schoonheid opgeofferd?

Het Historisches Taschenbuch vond in 1802 dat Beethoven door zijn drang naar originaliteit in zijn Vioolsonate in a opus 23 zelfs de schoonheid had opgeofferd. Zaten de luisteraars er ongemakkelijk bij, toen ze de jachtige opening van het stuk hoorden in het schitterende stadspaleis van graaf Moritz von Fries aan het Josefsplatz in Wenen? Inderdaad geen onderhoudend beleefdheidsmuziekje of

een zonnig divertimento. De graaf, met zijn drieëntwintig lentes zeven jaar jonger dan Beethoven, moet geweten hebben welk avontuurlijk talent hij in huis had gehaald.

Er klinkt bepaald geen speelse vrolijkheid in het eerste deel van deze Vioolsonate opus 23, zoals de 6/8-beweging had kunnen uitpakken. Nee, het Presto-tempo en de toonsoort a-klein drijven de twee instrumenten zeven minuten lang voort in een hectische en donkere klopjacht. En hierna ook niet een ontspannen en zangerig Adagio, maar een Andante scherzoso, più allegretto: een scherts in gaand tempo, zelfs eerder levendig. Het slotrondo brengt de rusteloosheid van het eerste deel weer terug. Al staat de beweging regelmatig stil in fermates met recitatiefachtige mijmering en is in deze Finale eerder een strijd tussen donker én licht gaande. Heel mooi en misschien wel gehoopt in huize Von Fries in Wenen anno 1801 is na alles stress de zachte en ontspannen afloop.

8

Virtuositeit en verstilling

De drie Sonates voor viool en piano opus 30 uit 1802 had Beethoven opgedragen aan de Russische tsaar Alexander I. De Sonate opus 30 nr. 3 is een onbekommerd en zwierig stuk. Virtuositeit en verstilling wisselen elkaar spannend af in het eerste deel, en bruisende vragen krijgen nogal eens een melancholiek antwoord. Het gracieuze menuet is prachtig zangerig en diepzinnig. Het lichtvoetige laatste deel sprankelt als een levenslustige fontein.

6

Sonate uit jaren van zorgen en ambitie

Zijn beginnende doofheid en zijn zorgwekkende gezondheidstoestand kostten Beethoven veel hoofdbrekens, zo is te lezen in pijnlijke brieven uit 1801. Het aanhoudende gesuis in zijn oren dreef hem bijna tot zelfmoord, maar hij herpakte zich. Eind 1802 vertelde hij enthousiast aan zijn vrienden, dat hij een nieuwe weg was ingeslagen. Dat was de heroïsche middenperiode in zijn oeuvre, met als sterkste voorbeeld de Derde symfonie ‘Eroica’. Veel van die zorgen, beweging en nieuwe ambitie klinkt door in de Sonate voor viool en piano opus 30 nr.1.

7

Een sombere strijd

Een absolute uitblinker in Beethovens tien vioolsonates is de Sonate nr. 7 in c opus 30 nr. 2. Het werk is duister en noodlottig van toon. Alleen al het dalende openingsmotief in c-klein klinkt weinig hoopvol. Het eerste deel is vol uitersten en botsingen van luid en zacht. Omlaag stortende trillerkettingen en wankelmoedige syncopen blijven de onrust verder opstoken. Een weldadige klankoase biedt tijdelijk soelaas in het serene Adagio in As-groot. Ofschoon ook hier tot twee maal toe een explosie van toonladdervertoon opsteekt. Na een pikant Scherzo vol ritmisch welgemikte humor wordt in de Finale weer de sombere strijd uit het eerste deel voortgezet.

Clemens Romijn